

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha, 2020

Jenovefa Boková

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Housle

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JIŘÍ FIŠER – HOUSLISTA A PEDAGOG

Jenovefa Boková

Vedoucí práce: doc. MgA. Leoš Čepický a Mgr. Jiří Panocha

Oponent práce: doc. MgA. Bohuslav Matoušek

Den obhajoby: 7. 9. 2020

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2020

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Violin

BACHELOR'S THESIS

JIŘÍ FIŠER – VIOLINIST AND PEDAGOGUE

Jenovéfa Boková

Supervisor: doc. MgA Leoš Čepický and Mgr. Jiří Panocha

Examiner: doc. MgA Bohuslav Matoušek

Date of thesis defense: 7. 9. 2020

Academic title granted: BcA.

Prague, 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

Jiří Fišer – houslista a pedagog

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Poděkování

Chtěla bych především poděkovat panu profesorovi Jiřímu Fišerovi, nejen za jeho ochotu se se mnou sejít a sdělit mi všechny potřebné informace, ale i za mé desetileté studium u něj. Dále děkuji za darovaný čas Olince Šroubkové a Janu Mráčkovi. Velmi děkuji paní Mgr. Evě Smičkové za její zájem, připomínky a čas, který mi věnovala. A v neposlední řadě děkuji hlavně mému synovci - Šimonovi Samuelovi Liškovi, poněvadž bez něj bych svoji práci asi nedokončila. Můj počítač se totiž před pár dny rozbil, a můj synovec neváhal ani vteřinu a hned mi půjčil svůj. Děkuji.

Abstrakt

Tato bakalářská práce pojednává o významném českém profesorovi Jiřím Fišerovi. V první kapitole se věnuje obecné teorii o pedagogice. Druhá kapitola pojednává o samotném Jiřím Fišerovi, jeho životě, hudebních zkušenostech a jeho pedagogické praxi a třetí kapitola o jeho studentech - Olze Šroubkové a Janu Mráčkovi.

klíčová slova: housle, pedagogika, Jiří Fišer, Otakar Ševčík

Abstract

This bachelor thesis is devoted to an important Czech professor Jiří Fišer. The first part of the thesis deals with the general theory of pedagogy. The second part is about Jiří Fišer himself, his life, musical experience and his pedagogical practice. The last third part is about his students – Olga Šroubková and Jan Mráček.

Keywords: violin, pedagogy, Jiří Fišer, Otakar Ševčík

Obsah

Úvod.....	9
1. Teoretický úvod pedagogiky	11
1.1. Stručný přehled vývoje pedagogického myšlení	11
1.2. Důležitost osobnosti pedagoga a žáka	14
1.3. Základy hudebně pedagogické komunikace.....	15
2. Jiří Fišer.....	17
2.1. Rodinné zázemí a studium	17
2.1.1. Pedagogové Jiřího Fišera	18
1. Miloš Macháček	18
2. Antonín Moravec	18
2.2. Profesní život Jiřího Fišera	19
2.2.1. Josef Vlach	20
2.3. Pedagogická činnost Jiřího Fišera.....	22
2.3.1. Pedagogické vlivy.....	25
3. Jiří Fišer očima studentů.....	28
3.1. Olga Šroubková	28
3.2. Jan Mráček	30
3.3. Moje osobní zkušenost.....	32
Závěr	35
Seznam použitých pramenů	36

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je významný pedagog a houslista Jiří Fišer, který již několik let působí na Pražské konzervatoři a Gymnáziu a Hudební škole hl. města Prahy. Pod jeho rukama vyrostla řada vynikajících houslistů, kteří jsou úspěšnými nejen u nás, ale i v zahraničí. Ve své práci bych se nejdříve chtěla zabývat pedagogikou všeobecně, jejím historickým vývojem a detailnějším rozbohem hudební pedagogiky, postavením pedagoga a žáka.

Dále bych se chtěla zabývat samotným životem Jiřího Fišera. Vlivy, které na něho působily již od dětství - folklórní muzika, profesoři a podobně. Poté profesním životem - kde studoval, v jakých tělesech působil a učitelským začátkům.

Mým cílem je odkrýt tajemství, jak dokázal za svoji dlouholetou pedagogickou praxi vychovat tolik mladých významných houslistů. Zajímá mě, proč se spíše zaměřil na svoji pedagogickou práci a zda se někdy chtěl více věnovat hře v komorním tělesu nebo dokonce sólové kariéře. Tyto informace bych ráda získala formou osobního rozhovoru přímo s panem profesorem.

Další část mé bakalářské práce se bude věnovat studentům pana Jiřího Fišera. Chtěla bych uskutečnit rozhovory s některými jeho významnými žáky, popovídat si o jejich studiu u Jiřího Fišera a zjistit, jaký dopad měla jeho pedagogická činnost na jejich budoucí profesní život.

Já osobně jsem měla tu čest pana Jiřího Fišera nejen poznat, ale dokonce jsem u něho mohla studovat přes deset let. Podle mého názoru opravdu patří mezi naše nejvýznamnější současné houslové pedagogy, a proto jsem si ho vybrala jako téma ke zpracování mé bakalářské práce. Zaslouží si, aby jeho inspirující život, profesní kariéra i pedagogická práce byly zaznamenány, byť jen studentkou Akademie.

Hlavním zdrojem pro moji práci budou především rozhovory se studenty, rozhovory v rádiích, v televizi a také se samotným Jiřím Fišerem. Poté použiji odbornou literaturu, která se zabývá tématem pedagogiky a metodiky.

1. Teoretický úvod pedagogiky ¹

1.1. Stručný přehled vývoje pedagogického myšlení ²

Celá historie lidstva je spojená s hledáním správných forem předávání vědomostí a dovedností z generace na generaci. Abychom se mohli jako lidstvo vyvíjet, museli jsme se naučit přijímat informace a tím růst. Počátky výchovných systémů jsou spojeny se vznikem nejstarších civilizací v Babylonu, Egyptě, Persii a v Indii. Kolik existovalo civilizací a kultur, tolik existovalo i pedagogických směrů. Například již výchovná soustava ve Spartě byla zcela rozdílná od vzdělání v Aténách. Ve Spartě vyučování probíhalo na státních školách a cílem výchovy bylo pěstování tělesné zdatnosti, odvahy, skromnosti a statečnosti. Zato v Aténách byly školy soukromé, kde byl kladen hlavní důraz na mnohostrannost výchovy. Důležité bylo těsné sepětí estetiky, etiky, filozofie a politiky s pedagogickou a komplexní estetickou výchovou. Představme si tři klíčové osobnosti starořecké filozofie.

Sokratés (469-399 př. n. l.) viděl hlavní cíl výchovy v rozvoji mravní stránky osobnosti. Podle něho měla vést mladé lidi k poznání spravedlnosti, umírněnosti, statečnosti a zbožnosti.

Platón (427-347 př. n. l.), Sokratův žák. Jako první věnoval svoji pozornost veřejné předškolní výchově, především s akcentem na význam dětských her pro rozvoj osobnosti dítěte. V jeho pedagogice se prolínají aspekty výchovy aténské – důraz na múzickou výchovu s výchovou spartskou – tělesná zdatnost žáků. Při analýze múzické výchovy zdůrazňoval význam hudby při harmonickém rozvoji osobnosti, který by měl směřovat k milování krásy.

¹ HOLAS, Milan: Hudební pedagogika, HAMU, Praha, 2004

² PEDAGOGIUM, [online]. [cit. 2020-18-6]. Dostupné z: <http://epedagog.upol.cz/eped1.2003/mimo/clanek07.htm>

Aristotelés (384-322 př.n. l.), Platónův žák, byl nejvýznamnější starořecký myslitel. Na své filozofické škole nazývané Lykeoin (lat. Lyceum) zavedl výuku logiky, psychologie, estetiky, politiky, etiky a rétoriky. Jeho výchovný systém zdůrazňoval úlohu mravních hodnot při harmonické výchově, kde múzika a gymnastika hrála klíčovou roli. Jeho cílem bylo vychovat člověka aktivního, který projevuje znalost dobra svými činy. Aristotelův odkaz velmi ovlivnil vývoj pedagogického myšlení.

Vývoj evropského pedagogického myšlení nejvíce ovlivnil právě systém vzdělání a výchovy ve starém Řecku a Římě.

Rozhodující zlom ve vývoji pedagogiky byl rok **313**, kdy bylo uznáno křesťanské náboženství. Spolu s jejím rozvojem se na území římského impéria objevily i první křesťanské školy. V následujícím historickém období - **od 4. do 15. století** – se do popředí dostala církev, jejíž mocenské síly neustále vzrůstaly. Pod vlivem církevních institucí se také vyvíjela hudební kultura. Zpěv patřil k nejvýznamnějším prostředkům, vyjadřujícím určitou hudební činnost. Liturgické zpěvy a rozmanité typy duchovních písní se na delší čas dostaly do popředí hudební produkce. Přínosem tohoto období bylo uplatňování písní lidových.

Patnácté století je spojeno s osobností Jana Husa, který postupně nahradil latinské písně písněmi v českém jazyce, které byly srozumitelné všem lidem.

V **českém humanismu** byly hlavními vzdělávacími centry tzv. *partikulární školy*. Pěstování zpěvu a hudby v partikulárních školách podněcovalo v pozdější době vznik a vzápětí velký rozvoj tzv. *literátských bratrstev*, která se významně podílela nejenom na propracování didakticko-výchovné roviny ve výuce, zejména při uplatňování pěveckých dovedností ve školách. Jejich zásluhou náležel zpěv k hlavním učebním předmětům a uplatňoval se při každodenní výuce. Zpěváci, kteří obstarávali bohoslužebný zpěv na kůru, se nazývali tzv. literáti, jejichž zastoupení bylo velmi rozmanité (od prostých lidí až po zástupce z řad měšťanů). Právě

v součinnosti s literáty se začalo rozvíjet české kantorství, které mělo v pozdější české a světové kultuře mimořádný význam.

Jan Amos Komenský (1592-1670) přišel se zcela originálními náhledy na hudebně pedagogickou problematiku. Z jeho výroku "*Musica maxime nobis naturalis est - Hudba je nám nanejvýš přirozená*" lze usodit, že Komenský měl velmi silný a kladný vztah k hudbě. Podle něho by hudební výchova měla prostupovat všemi čtyřmi stupni vzdělání, které začíná školou mateřskou a končí akademií. Názory J. A. Komenského a zejména jeho didaktické zásady se velmi výrazně uplatňují v pedagogice až dodnes.

Ve světovém hudebně pedagogickém myšlení došlo v průběhu **16. až 18. století** ke konstituování nových typů naukových návodů, které se týkají kompozičních a hudebně – interpretačních disciplín, které obecně nazýváme jako tzv. školy nástrojových her. Speciální didaktiky, určené konkrétním nástrojům, u nás postupně vznikaly v průběhu 19. století (významné nástrojové didaktiky pocházejí například od O. Ševčíka, V. Kurze, F. Pivody, J. Maláta, L. Janáčka aj.).

Vrcholem českého kantorství se nazývá období klasicismu v **18. století**, za vlády Marie Terezie a Josefa II., kdy docházelo k výrazným reformám a transformacím ve školském systému. V období národního obrození byl významným hudebním pedagogem skladatel **Jan Jakub Ryba** (1765 -1815). Snažil se o pozvednutí chrámové hudby, zvelebení figurální hudby a obnovení literátských bratrstev. Vytvořil první novočeskou učebnici hudební teorie s podtitulem "*Počáteční a všeobecní základové ke všemu umění hudebnímu.*" Také usiloval o vytvoření nové české hudební terminologie a zdůraznil význam hudební teorie a metodiky.

Milníkem pro naši profesionální hudební výchovu bylo založení pražské konzervatoře v roce 1811 podle vzoru konzervatoře pařížské a vídeňské.

Ve 2. polovině 19. stol. byla na všeobecně vzdělávací škole zavedena povinná hudební výchova a veškerý zájem byl soustředěn na intonační výcvik a metodiku zpěvu (např. J. Hejda, R. Nejedlý), který přetrvával až do 20. století.

1.2. Důležitost osobnosti pedagoga a žáka

Osobnost pedagoga hraje v pedagogice klíčovou roli. Je důležitá jeho zkušenost, šíře a hloubka nejen v oboru, kterému se věnuje, ale i ve všeobecném vzdělání. Hudební pedagog by se měl při své práci orientovat nejen na prezentaci poznatků z oblasti hudby, ale i na širší "uměnovědě" a "společensko-kulturní" aspekty své práce. Můžeme vycházet z historie, kdy mezi významné profesory patří právě ti, kteří své "mimohudební" vzdělání využívali při své pedagogické práci, jako například Václav Holzknecht nebo Otakar Vondrovic. Velkou roli hraje i odborné vzdělání pedagoga a to nejen vzdělání hudební, ale i vzdělání pedagogicko-psychologické. Dobrý pedagog by měl umět odhadnout povahu žáka, jeho intelektovou i hudební úroveň a k němu tím pádem jistým způsobem přistupovat. Pro jednoho žáka určitý styl metodiky může být velmi prospěšný a užitečný, ale u jiného naopak může vyvolat značnou nevoli a uzavření se do sebe. Profesor by tedy měl umět odhadnout, co daný žák potřebuje k dosažení nejlepších výsledků. Důležitou roli hrají samozřejmě i osobní vlastnosti učitele. To, jakým způsobem dokáže komunikovat nejen se žáky, ale například u mladších studentů i s rodiči, ostatními pedagogy a podobně.

K dalšímu důležitému předpokladu učitele patří jeho odborný a kariérní růst. Odborný růst může být zajištěn v rámci samostudia nebo dalšího vzdělání pedagogických pracovníků. Myslím, že velkým přínosem pro hudebního pedagoga mohou být například i master classy s ostatními velkými sólisty či pedagogy, kde sám učitel může zhodnotit co dělá ve svém učení dobře nebo naopak ne zcela správně.

Komplexní rozvoj hudebního nadání žáka je hlavním úkolem profesionální hudební výchovy. Důležitým faktorem u studenta je jeho hudební nadání, které by učitel měl rozeznat již od začátku a patřičně ho u žáka správným způsobem rozvíjet. Hudební nadání obvykle rozlišujeme na dvě základní složky: **složku předpokladovou** (tělesné vlastnosti, hudební dovednosti, návyky a vědomosti) a **složku aktivační** (zaměření osobnosti, zájmy, motivace,). Chceme-li zodpovědně nalézt odpověď na otázku, jaký žák je, co může a co chce, pak by se profesor měl zaměřit na podrobnou analýzu úrovně všeobecných schopností, na rozbor dosavadního hudebního vzdělání a dále se zaměřit na rozvoj klíčových hudebních schopností a dynamiky procesu učení. Učitel musí umět správně vybrat hudební materiál pro jednotlivé hudební činnosti a vycházet z toho, co chce u žáka rozvíjet. Důležitou součástí učiva ve výuce představuje instruktivní literatura. Jedná se o hudební kompozice vytvořené s jistým pedagogickým záměrem. První skupinu představují průpravná cvičení, jejichž cílem je osvojení základních technických dovedností (Houslová škola Otakara Ševčíka, klavírní etudy Carla Czernyho). Do druhé skupiny se řadí etudy pracovního charakteru, které u žáka rozvíjejí umělecké schopnosti (J. Dont, B. Campagnoli nebo D. Popper). Třetí skupinu reprezentují "komorní etudy" (Bohuslav Martinů - Rytmické etudy pro dvoje housle). Čtvrtou skupinou jsou skladby "přednesové," jsou převážně motivačního charakteru a bývají využívány na žákovských koncertech (Robert Schumann - Album pro mládež) a pátou skupinou jsou koncertní etudy (Bedřich Smetana etude gis moll „Na břehu mořském.”)

1.3. Základy hudebně pedagogické komunikace

Mezilidská komunikace není jen pouhá výměna informací, ale jde o velmi složitý proces sdělování a přijímání nejrůznějších informací. Obsah sdělení učitele k žákovi by tedy měl být co nejsrozumitelnější za používání termínů, kterým žák porozumí.

Správný kantor má mít základní sociálně psychologické dovednosti, které mu umožní porozumět nejdůležitějším potřebám a zájmům druhých lidí, které motivuje jejich chování a jednání. Učitel by tedy měl své jednání a pracovní postupy přizpůsobit na základě charakteru daného žáka. Je důležité vytvořit takovou atmosféru, aby se žák cítil komfortně a aby se nebál být aktivně zainteresován do průběhu hodiny. U sdělování zpětné vazby studentovi či jeho rodičům by si pedagog neměl plést definice dojmů a prožitků. Často se totiž stane, že člověk své city vydává za prožitky druhého. Je důležité svůj citový prožitek nejen umět verbalizovat, ale i vnitřně ho analyzovat a správnou formou předat dál. Žák potřebuje znát a slyšet nějakou kladnou odezvu, protože děti často žijí ve světě příkazů, zakazů a norem. Vědí co nesmějí, ale často nevědí co mohou, proto je pro ně každé pozitivní sdělení hnacím motorem.

Dalším důležitým faktorem, který by kantorovi neměl chybět je umění naslouchat a povzbuzovat. Správně namotivovat žáka k co k nejlepším výkonům a předem vyzorovat blížící se potencionální problém. Při hudebně tvořivých činnostech se nejvíce uplatňuje metoda nápodoby, kdy pedagog žákovi dané pasáže zahraje a žák se tak seznámí s obsahovou a formální stránkou hudebného díla. Žák poté opakuje učitelem předvedenou pasáž (koordinace práce rukou, prstoklady, tvoření tónu a jiné).

2. Jiří Fišer

2.1. Rodinné zázemí a studium

Jiří Fišer se narodil roku 1956 v Rokycanech do zcela nehudební rodiny. Otec byl soustružníkem a maminka sekretářka. V tehdejší době obcházeli učitelé z lidové školy umění základní školy, aby našli nové hudební talenty a poněvadž před nimi malý Jiří Fišer prokázal jistý muzikantský talent, započala zde jeho hudební cesta. Možná ho jako malého hudebně ovlivnilo, když babička s jeho maminkou zpívaly krásně dvojzpěvy. Zanedlouho přišel rodičům domů dopis s doporučením, aby svého syna dali do hudební školy. Vzhledem k tomu, že rodina nepatřila mezi nejmovitější, byl mu vybrán nástroj, který v tehdejší době byl nejlevnější – housle. Nejdříve navštěvoval Základní uměleckou školu v Rokycanech, kde se po dvou letech dostal do třídy profesora Miroslava Šmídy, který ho nasměroval k lásce k houslím a pozitivnímu přístupu k muzice všeobecně. Na otázku, jakým byl žákem, Jiří Fišer odpověděl *„Jako každý malý chlapec v té době. Na housle jsem pilně cvičil, ale s očima pevně upřenými k oknu, kde jsem vyhlížel své kamarády, jak hrají fotbal a těšil se, až budu s nimi.“*

Od svých dvanácti let navštěvoval hudební školu v Plzni, kde si ho všiml pan profesor Miloš Macháček. Významný profesor se Jiřího Fišera ujal a připravil ho na přijímačky na Plzeňskou konzervatoř. Po přijetí se stal jeho žákem po celé čtyři roky studia.

Již při studiu na konzervatoři si Jiří Fišer mohl vyzkoušet muzikantské řemeslo v profesionálním hudebním tělesu. Jeho učitel českého jazyka hrál na housle v tamním folklórním souboru a když si jednoho dne pan učitel zlomil nohu a nemohl odjet odehrát zájezd do Strážnice, poprosil mladého Jiřího, aby za něj zaskočil. Jiří Fišer naprosto netušil, co má očekávat, ale mladistvá nerozvážnost ho přiměla, aby nabídku přijal. Zde začala jeho celoživotní láska nejen k folklórní muzice, ale dokonce i k jeho životní partnerce. V souboru nakonec zůstal a nabyl zde zkušenosti s psaním folklórních úprav a navštívil Německo či Slovensko, kde se seznámil s dalšími druhy folklóru.

Poté co dokončil studium na Plzeňské konzervatoři, se hlásil na AMU v Praze, kam byl úspěšně přijat do třídy profesora Antonína Moravce.

2.1.1. Pedagogové Jiřího Fišera

1. Miloš Macháček ³

Miloš Macháček byl hudební pedagog a houslista, který se narodil v Plzni roku 1917. Již v jedenácti letech vystoupil na veřejném koncertě v sále Pražské konzervatoře a hned rok poté odehrál úspěšně koncerty v Lipsku a ve Vídni. Po maturitě na reálném gymnáziu v Plzni studoval na mistrovské škole Pražské konzervatoře. Po studiu působil v Plzni jako učitel hry na housle na pedagogickém oddělení Hudební školy Bedřicha Smetany. Kromě toho vyvíjel aktivní koncertní sólovou činnost. Věnoval se propagaci soudobé české hudby, především se zaměřil na uvedení novinek západočeských skladatelů. Též byl členem několika komorních těles. Na počátku šedesátých let se stal jedním z prvních profesorů houslové hry na nově zřízené Plzeňské konzervatoři. Projevil se jako velice schopný pedagog a vychoval řadu vynikajících hudebních osobností jako je například právě Jiří Fišer.

2. Antonín Moravec ⁴

Antonín Moravec se narodil roku 1928 v Brně. Hru na housle studoval nejdříve soukromě a následně na brněnské konzervatoři u Josefa Muziky. Poté studoval na JAMU. Pobýval na stáži v Moskvě na Konzervatoři Pjotra Iljiče Čajkovského. Je laureátem mnoha domácích i zahraničních houslových soutěží. Obdržel první cenu v soutěži o nejlepší interpretaci díla Leoše Janáčka v Brně, diplom Festivalu mládeže v Berlíně a diplom soutěže v Poznani.

³ MACHÁČEK, Miloš, [online]. [cit. 2020-30-5]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2305

⁴ MORAVEC, Antonín, [online]. [cit. 2020-30-5]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6455

Působil jako pedagog na JAMU, kde obdržel uměleckou aspiranturu a na pražské AMU, kde mu byla udělena profesura. Ve své třídě vchoval čtyři desítky koncertních mistrů a primáriů našich i zahraničních orchestrů a komorních těles, stejně jako pedagogů uměleckých škol a akademií.

2.2. Profesionální život Jiřího Fišera

Po studiu na pražské Akademii múzických umění byla pro Jiřího Fišera, stejně jako pro každého mladého muže v tehdejší době, povinná základní vojenská služba. Strávil tedy rok v Armádním uměleckém souboru Víta Nejedlého na Pohořelci. Ve stejné době již existoval Sukův komorní orchestra, ve kterém od roku 1977 působil a tím pádem mívával z vojny propustky na koncerty.

V Sukově komorním orchestru se potkal s významnými osobnostmi, které ovlivnily jeho nastávající životní etapu. Zaprvé setkání s Ludmilou Forbelskou, díky které spolu založili v roce 1983 folklórní kapelu Studánka a dalším důležitým okamžikem bylo shledání s houslistou, pedagogem a dirigentem Josefem Vlachem, na kterého vzpomíná s rozněžnělou jiskrou v očích a vychvaluje si jeho precizní přístup k práci s hudbou. Jeho dcera Dana Vlachová v rozhovru pro časopis Harmonie přesně vystihla, jak ho sám pan Jiří Fišer vidí „*Byl nekompromisní a to se mohlo někomu jevit jako nepřístupnost. Když měl například dirigovat *Mou Vlast* s Českou filharmonií, přinesl domů kompletně celý notový materiál a do partů všech nástrojů zanesl poznámky ze své partitury, aby měl jistotu, že všichni budou plnit jeho představu. A samozřejmě to pak na zkouškách vyžadoval. Ale nezvedl hlas, nekřičel. V ČF mu prý říkali „vládný uzurpátor.“*⁵ Sám Jiří Fišer s ním podobnou situaci zažil. Jednou na úplně první zkoušce nové věci, pan dirigent Josef Vlach poprosil violy, aby zahrály svůj part jako úplně první. Nebyla to nějaká přepadová zkouška, jen si chtěl být jistý, že vše bude tak, jak má být a Jiřího Fišera to neskutečně fascinovalo, ta jeho preciznost.

⁵ VLACHOVÁ, Dana, [online]. [cit. 2020-2-6]. Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/josef-vlach-hlavne-hrejte-s-chuti.html>

Díky Sukově komornímu orchestru se potkal také s mnoha významnými sólovými interprety, které orchestr doprovázel. Jmenujme například houslistu Josefa Suka, finského violoncellistu Arto Norase nebo klavíristku a cembalistku Zuzanu Růžičkovou. Skrze zkoušň a přímý kontakt s jejich procesem práce, byla pro Jiřího Fišera velmi obohacující škola, a to i pro jeho budoucí pedagogickou praxi.

V roce 1985 se rozloučil se Sukovým komorním orchestrem a stal se členem Doležalova kvartetu, kde působil až do roku 2003. Z počátku zastupoval jako sekundista, později se stal primariem. Pro Jiřího Fišera byla životní etapa v Doležalově kvartetu velmi důležitá, protože díky němu poznal na vlastní kůži co znamená "komořina". Kvarteto je pro něj rodina, která musí stát vždycky při sobě. Každý člen je a zároveň není sólistou. S Doležalovým kvartetem hrál na významných českých i světových podiích, učil na mistrovských kurzech v cizině a natočil desítky nahrávek pro rozhlas a televizi. V kvartetu působil až do jeho konce a vzhledem k tomu, že všichni členové měli velmi práce i mimo soubor, rozhodli se roku 2003 hudební činnost kvarteta ukončit.

Již od 80. let po odchodu do Prahy se Fišer jako houslista a zpěvák uplatnil i v pražském souboru Chorea Bohemica pod vedením Jaroslava Krčka a Aleny Skálové, později Musica Bohemica, kde působil a vypomáhal dlouhá léta i po ukončení Doležalova kvarteta.

2.2.1. Josef Vlach ⁶

Josef Vlach byl významný český houslista, umělecký vedoucí, dirigent a hudební pedagog. Narodil se roku 1923 v Ratměřici. Studoval na pražské konzervatoři ve třídě Stanislava Nováka. V roce 1947 byl Josef Vlach přijat na AMU. Po absolvování akademie působil u druhých houslí v České filharmonii a poté se stal členem

⁶ VLACH, Josef, [online]. [cit. 2020-2-6]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6091

Činoherního orchestru Národního divadla. V roce 1954 se Josef Vlach oženil s Danuší Trellovou, se kterou měl dvě dcery, obě také muzikantky a houslistky – Janu Vlachovou a Danu Vlachovou.

Během studia na AMU založil Josef Vlach smyčcové kvarteto, které dostalo později název Vlachovo.

V roce 1957 Josef Vlach inicioval vznik komorního orchestru, který čítal přibližně 22 členů a koncertoval bez dirigenta – Český komorní orchestr. Po Vlachově smrti převzala funkci umělecké vedoucí jeho starší dcera Jana Vlachová, kde působí dodnes.

V roce 1968 nastoupil Josef Vlach na AMU coby odborný asistent a o rok později se stal docentem. Z politických důvodů nikdy nezískal profesuru.

2.2.2. Doležalovo kvarteto ⁷

Doležalovo kvarteto bylo založeno roku 1972 violistou Karlem Doležalem. Brzy po svém vzniku zahájilo Doležalovo kvarteto úspěšnou koncertní a nahrávací činnost. Získalo Titul laureáta a Cenu pro nejmladšího účastníka na Mezinárodní soutěži Pražské jaro (1975), Stříbrnou medaili na Mezinárodní soutěži v Bordeaux (1977) a Cenu Českého spolku pro komorní hudbu při České filharmonii (1989). Dále získalo ocenění za nahrávky smyčcových kvartetů Antonína Dvořáka („Nejlepší nahrávka měsíce“ – časopis Neue Zeitschrift für Musik, Německo 1982) a Leoše Janáčka (Diapason d'Or, Francie 1985 a „Nejlepší nahrávka roku“, USA 1996) již za působení Jiřího Fišera.

Během let soubor odehrál téměř 2000 koncertů na prestižních festivalech a pódii celého světa. Pořídil také desítky nahrávek pro rozhlas a televizi. Z nejdůležitějších uměleckých počinů Doležalova kvarteta je možné uvést například koncerty ve Francii s violoncellistou Mischou Maiskym (1984), vystoupení v přímém přenosu Radio France na festivalu v Montpellier (1990), koncert na Dnech Bohuslava Martinů v Paříži s klavíristou Josefem Páleníčkem (1990) nebo festivaly v Japonsku s klavíristou Josefem Hálou (1993). Kvarteto také pravidelně vystupovalo na Mezinárodním festivalu Pražské jaro.

⁷ DOLEŽAL QUARTET, [online]. [cit. 2020-23-6]. <https://www.dolezalquartet.com/historie/>

V únoru 2003 se ve Dvořákově síni Rudolfiny konal slavnostní koncert k 30. výročí založení Doležalova kvarteta. Poté byla činnost souboru ukončena a zakladatel Karel Doležal předal název hudebníkům mladé nastupující generace.

2.3. Pedagogická činnost Jiřího Fišera

S činností pedagoga se Jiří Fišer poprvé setkal skrze Doležalovo kvarteto, se kterým navštěvovali mistrovské kurzy po celém světě, kde učili. Tak se potkal se svými prvními žáky, kteří pocházeli například ze Španělska, Francie nebo dokonce až z Japonska. Když bychom se ale vrátili o pár let do minulosti, zjistili bychom, že jistě pedagogické zkušenosti nabral již dříve. Vzhledem k tomu, že má dva syny – Jana a Jakuba Fišerovi, kteří jsou oba taktéž vynikající houslisti, mohl si vyzkoušet roli kantora ve své rodině. Ale jak sám Jiří Fišer tvrdí, rodič by neměl být učitelem vlastních dětí, protože by se mohl ztratit vztah rodič – dítě, v tomto případě otec – syn. Díky svým synům vděčí Jiří Fišer za velice důležité životní setkání a to s Jaroslavem Foltýnem, který byl jejich profesorem na Pražské konzervatoři. Ten Fišera ovlivnil nejen hudebně, ale hlavně v pedagogickém směru. Často spolu probírali důkladně techniku, vyškolil ho v analytickém myšlení, například ve které části tahat smyčcem a jaký má tento úkon vliv na tón. Skrze tato setkání se podvědomě vzdělával v pedagogické praxi. Jaroslav Foltýn pro něho například objevil Ivana Galamiana a jeho metodiku houslové hry, naučil ho jak podrobněji přemýšlet nad vším co tvoří. To je velmi vystihující nejen pro jeho pedagogiku, ale vlastně i osobnost. Je důležité být důsledný, sám na sebe přísný, neustále na sobě pracovat, ale přitom zůstat pokorný.

V roce 1996 dostal nabídku, aby začal učit na nově vznikajícím hudebním gymnáziu na pražském Žižkově (dnes jako Gymnázium a hudební škola hlavního města Prahy), kterou přijal. Ve stejnou dobu ho přátelství s Jaroslavem Foltýnem přivedlo k jeho jedinému konkurzu v životě, který dělal, a to na Pražskou konzervatoř, kde se ucházel o místo pedagoga. Při konkurzu byl úspěšný, proto mohl začít vyučovat na dvou dnes již významných hudebních školách.

Mohlo by se zdát, že když Jiří Fišer nepokračoval na doktorantském studiu a ani nestudoval Pedagogickou fakultu, nenabídne žákům dostatečné vzdělání a nemůže být tedy dobrým pedagogem. Ale opak je pravdou. Jeho celoživotní samovzdělávání a touha po vědění je jeho silným klíčem k úspěchu. Sám říká „*Člověk se učitelem musí už narodit*”.

Důležitost pedagoga

Podle názoru Jiřího Fišera je nejdůležitějším pedagogem ve vývoji žáka ten první. Na něm nejvíce záleží jaké dítě bude mít držení houslí, smyčce, techniku a podobně. Protože to, co se člověk naučí jako první v útlém věku je pro jeho budoucí působení to nejdůležitější, a když základ není dobrý, je velmi těžké ho to pak přeučit. Jiří Fišer podle vlastních slov prý pracovat s těmi nejmenšími neumí a ani už nechce, proto se postupem času rozhodl, že bude učit žáky již s nějakými zkušenostmi. Poněvadž u těch nejmenších je nejtěžší najít balanc mezi přísností a tím, aby učitel byl zároveň i kamarádem. Nenechávat je zahálet, ale současně jim nástroj a hudbu celkově neznechutit, aby těžké začátky přečkali.

Kantor musí všeobecně umět studentům informace správně předat, což znamená, že by pedagog měl mít i dobrou slovní zásobu a vynikající řečnický projev. Měl by se stále dovzdělávat, číst metodické knihy (Mařák, Micka, Galamian), stále vstřebávat nové znalosti a rekapitulovat si nabyté zkušenosti. Podle Fišera má mít kantor svoji jasnou představu o tom, co chce žákovi předat, ale zároveň to musí být představa, se kterou se sám žák ztotožní. Probouzet ve studentovi jeho vlastní myšlení a touhu dojít k cíli, který uspokojí současně jak studenta, tak i pedagoga to je cesta k úspěchu.

Dítě a lidová písnička

Nezastupitelnou roli ve vývoji muzikanta má podle Fišera lidová písnička a to právě již v útlém věku. Nejdříve by dítě mělo umět zpívat písničky, než se začne učit hrát na nějaký hudební nástroj. K dalším postupům by měla patřit hra bez not, hra z paměti,

aby se dítě s nástrojem nejdříve seznámilo. To ho vede k tomu, aby mělo představu, jak písnička má znít a neřešilo, jestli je první prst na struně G. Důležitá je, a to v jakékoliv vývojové fázi hudebníka, představa daného tónu. Jak má určitý tón znít. Již v dospělém věku musí houslista nebo jakýkoliv jiný hudebník mít jasnou představu o tom, co a jak chce hrát. Bez představivosti není možné dělat muziku.

Otázka techniky

Když si houslista do patnácti let nevybuduje dobrou techniku, tak může být dobrým komorním nebo orchestrálním hráčem, ale stěží bude sólovým interpretem. Jiří Fišer mluví ze své vlastní zkušenosti, protože žil v Rokycanech a ještě k tomu pocházel z nehudební rodiny. Netušil co ho může čekat. Až na konzervatoři získal silné technické zdatnosti a zjišťoval jaké možnosti hudební svět nabízí. Na sólovou dráhu bylo již pozdě. Byl již ve věku, kdy se člověk bojí riskovat. Je k tomu potřeba odvaha mládí a nebojácnost, kterou s věkem většinou ztrácíme. Znam to sama na sobě. Čím je člověk starší, může do hudby promítnout více emocí ze svých zkušeností. V dospělosti hudbě lépe porozumí, ale už není tolik odvážený. Není tolik otevřen k experimentování jako dřív. Podle Jiřího Fišera je tedy podstatné po pedagogické stránce budovat technickou zručnost u žáků co nejdříve. Vzhledem k tomu, že je skrze svého pedagoga Antonína Moravce nepřímým žákem Otakara Ševčíka a dalším jeho velkým pedagogickým vzorem byl pan profesor Jaroslav Foltýn – velký propagátor Ševčíkovy houslové hry, je naprosto logické, že se sám mezi Ševčíkovce řadí. Kdykoliv je nějaká technická nesrovnalost, ať už u něho samotného nebo u jeho žáků, hledá vyřešení právě v opusech Otakara Ševčíka.

Vztah žáka a pedagoga

Důvěra mezi žákem a profesorem je pro Jiřího Fišera velmi podstatná, ale zároveň by se jeho studenti měli dokázat postavit za svůj vlastní názor a umět ho obhájit. Samozřejmě to do určitého věku nelze, protože například o vyřazení posledních not se zkrátka nediskutuje. Co se ale týče debaty o použití vibráta nebo jak vystavit frázi dané skaldby, rád se žáky povede diskuzi. Jako příklad uvádí Jana Mráčka, se

kterým jsou si hudebně velmi blízcí. Pokračoval o něm takto „*Když má člověk ve své třídě takový talent jako je Jan Mráček, bojí se, aby něco nepokazil. Dokonce jsem si pokládal otázky, jestli by ho jiný profesor nedokázal dostat dál. Existují kantorů, kterým je to jedno, ale když člověk dostane zodpovědnost za někoho druhého, tak je to jistým způsobem stresující a je to tak správně.*”

Jiří Fišer učí již přes 24 let a stále ho jeho práce naplňuje. Pokud u žáka vidí zájem a touhu, je to pro něho samotného hnacím motorem. Nejvíce ho ale těší, když u žáků dokáže odhalit a následně je zbavit nějakého problému Radost v jejich očích, že komplikace byla odstraněna, je o to víc naplňující. „*Každý kantor by si měl uvědomit, proč učí. Neučí pro sebe, ale je tu kvůli jeho studentům. Jsem velmi vděčný, že jsem zasvětil svůj život pedagogice.*”

2.3.1. Pedagogické vlivy

1. Jaroslav Foltýn ⁸

Jaroslav Foltýn byl významný český houslista, skladatel, dirigent, člen Dvořákova kvarteta a uznávaný houslový pedagog. Narodil se roku 1927 v Ostravě. Na Masarykově Ústavu hudby a zpěvu studoval na klavírním, varhanním oddělení a dále dirigování a skladbu. Studoval na Brněnské konzervatoři u Ševčíkova žáka Viktora Noppa. Poté pokračoval ve studiu na Akademii múzických umění v Praze. Od roku 1976 byl profesorem na Pražské konzervatoři. Z jeho třídy vyšli významní čeští houslisté jako je Josef Špaček, Jan Fišer nebo Šimon a Matouš Michalovi. Vedle pedagogické práce je dalším jeho významným počinem práce editorská. Je autorem nového vydání stěžejního díla houslového pedagoga Otakara Ševčíka-Ševčíkova škola houslové techniky, kterou obohatil o své metodické komentáře v češtině, němčině či angličtině. Sám patřil mezi významné metodiky a je autorem učebnice, která nese název Metodika houslové hry a její současné vývojové směry. Jeho velké ovlivnění a fascinaci Otakarem Ševčíkem sdílí jeho samotný žák Jan Fišer „*Jaroslav*

⁸ FOLTÝN, Jaroslav, [online]. [cit. 2020-23-6]. Dostupné z:https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6063

Foltýn byl žákem Viktora Noppa, což byl žák Otakara Ševčíka. Dokonce mu pomáhal s jeho dvěma opusy - opus 16. (Škola houslového přednesu na podkladě melodickém) a opus 17. (Koncertní studie). Právě Viktor Nopp poté předal panu Foltýnovi spoustu materiálů, nevydaných studií a jiných poznámek od Ševčíka. Jaroslav Foltýn je neúnavným propagátorem Ševčíkovy metody a jeho školy. Bohužel si mnoho pedagogů myslí, že ta cvičení jsou samoúčelná a tudíž zatěžující. Ale Otakaru Ševčíkovi se podařilo postihnout principy houslové hry v naprosto detailním rozpracování. V tom tkví jeho genialita. U spousty cvičení, zejména pokročilých, není nutné je hrát všechny za sebou, ale měly by se dávkovat jako medicína pro cvičení současných technických překážek a také jako prevence a hygiena.”⁹

2. Otakar Ševčík¹⁰

Otakar Ševčík byl český houslista a významný hudební pedagog. Narodil se roku 1852 v Horažďovicích. Od dětství ho jeho otec učil zpívat, hrát na klavír i na housle. Od roku 1866 se stal studentem houslové hry na Pražské konzervatoři. Již v mládí bylo jasné, že je výjimečný talent. Po absolvování konzervatoře působil jako učitel v salcburském Mozarteu. Krátce působil také jako koncertní mistr v orchestru pražského Prozatímního divadla, který tehdy řídil Bedřich Smetana. Od roku 1875 byl profesorem na kyjevské konzervatoři. V Kyjevě kromě výuky provozoval i interpretační aktivity, kdy vystupoval jako sólista i komorní hráč. V roce 1887 byl za svou pedagogickou činnost v Kyjevě oceněn carem Alexandrem II. rytířským křížem řádu svatého Stanislava. Mohl se stát ředitelem kyjevské konzervatoře, nabídku ovšem nepřijal, jelikož by musel přijmout pravoslaví. Od roku 1901 byl profesorem na Pražské konzervatoři, jejíž ředitelem byl tou dobou Antonín Dvořák. Ten zavedl Ševčíkovu vlastní učební metodu pro studenty houslí jako povinnou. Třídou Otakara Ševčíka prošla řada významných českých (Jan Kubelík nebo Jaroslav Kocian) i zahraničních houslistů (Erika Morini). Byl světoznámou a významnou hudební osobností a opakovaně navštívil Ameriku, kde vyučoval v Chicagu, New Yorku a Bostonu. Zemřel roku 1934 v Písku, kde do konce svého života s láskou vyučoval.

⁹ FIŠER, Jan, před MenARTem: Dobrý pedagog je inspirátor, psycholog i autorita, [online]. [cit. 2020-18-6]. Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/jan-fiser-pred-menartem-dobry-pedagog-je-inspirator-psycholog-i-autorita.html>

¹⁰ ŠEVČÍK, Otakar, [online]. [cit. 2020-21-6]. Dostupné z: <https://sevcikacademy.cz/otakar-sevcik/>

- **Ševčíkova metoda**

Ševčíkova metoda přinesla do houslové techniky nevídané a inovativní prvky: púltónový systém pro začátečníky, systematické a postupné řešení technických problémů, do detailu propracovaná intonační cvičení, analytické studie ke koncertům a mnoho dalšího. Během výuky využíval prvky skupinové hry. Byl velmi pilný a důsledný, ale také ohromně lidský a hodný. Ve svých vrcholných letech učil své žáky od brzkého rána až do večera a na sklonku dne si vždy našel čas i pro dlouhé rozpravy o jejich uměleckém a osobním životě.

V závěru svého života odkázal veškerý majetek jím založené Ševčíkově koleji, která podporovala začínající mladé hudebníky a hudebnice. Celá metoda je natolik univerzální, že ji lze využít na všechny smyčcové nástroje.

3. Jiří Fišer očima studentů

Jiří Fišer vychoval desítky úspěšných houslistů, kteří se uplatnili nejen jako hráči předních komorních a orchestrálních těles, ale i jako úspěšní sólisté. Z jeho třídy pocházejí jak studenti z hudebních rodin, jako Jan Mráček nebo Magdalena Mašlaňová, tak i z nehudebních rodin, jako je mladý nadějný houslista Filip Zaykov. V této kapitole bych se ráda zaměřila na to, jak vidí Jiřího Fišera přímo jeho studenti. Jak u něho probíhalo jejich studium, co si odnesli do života a jak na svého profesora vzpomínají. Mým původním plánem bylo vést rozhovory s více jeho studenty, ale vzhledem k tomu, že jsem je chtěla vytvořit formou osobního setkání, bohužel mi u některých studentů neumožnila zrealizovat rozhovor momentální globální krize. Sešla jsem se tedy alespoň se dvěma z nich – Olgou Šroubkovou a Janem Mráčkem.

3.1. Olga Šroubková ¹¹

Olga Šroubková se narodila roku 1993 do hudební rodiny. Její otec David Šroubek je synem vynikající operní zpěvačky Antonie Denygrové a bývalého koncertního mistra České filharmonie Karla Šroubka. Její matka Rimma Kotmelová, absolventka Moskevské konzervatoře ve třídě profesora Viktora Pikajzena, přivedla svoji dceru k houslím. Olinka na housle začala hrát ve svých čtyřech letech právě pod vedením své maminky. Jak sám říká Jan Fišer, rodič by své dítě neměl učit, ať pro svoje vlastní zdraví, tak i zdraví dítěte. Dítě v určitém věku má potřebu vzdoru vůči svým vlastním rodičům a zkoušení hranic co si může a nemůže dovolit. Olinka mi sama přiznala, že se před maminkou vymlouvala a nechtěla cvičit a věděla, že ji maminka mnohdy nepřesvědčí. Ačkoliv si Olinka rad své maminky dnes velmi váží a ráda se s ní o hudbě radí, tehdy musela paní Kotmelová svoje síly spojit s někým, kdo jí bude ve výuce nápomocen.

¹¹ ŠROUBKOVÁ, Olga, [online]. [cit. 2020-18-6]. Dostupné z: <https://www.ceskafilharmonie.cz/onas/orchestr/clenove-orchestru/olga-sroubkova/>
<https://operaplus.cz/seznamte-se-olga-sroubkova/>

Když Olinka od svých osmi let začala chodit k Jiřímu Fišerovi na Hudební školu hlavního města Prahy, najednou se přístup ke cvičení změnil, protože se objevil aspekt cizího člověka, ke kterému měla přirozený respekt.

Největším přínosem studia u pana profesora Fišera je pro Olinku pečlivost, které ji naučil, snaha dopilovat všechno do úplného konce. Přebrala si od něho velký důraz na rozehrání se u stupnic, na kterých se rozehrává dodnes. Jsou pro ni nesmírně důležité v otázce intonace. Co se týče techniky vyučování Jiřího Fišera, je pro něj, podle Olinky Šroubkové, typické časté pokládání si studentovy pravé ruky na vlastní pravou ruku. Tím se velmi rychle docílí pochopení daného pohybu či smyku.

Samotné Olince to pomohlo odhalit spoustu pohybů, které by dělat neměla nebo naopak ji to dovedlo k nalezení podstatných pohybů, kterých stále využívá. Nemůže ani zapomenout na jeho doslovné prozpěvování melodie, témat z koncertů, sonát a jiných, ke kterým si vymyslel vlastní improvizované slova, čímž docílil toho, že žák opravdu nabyl pocitu „zpěvu“, který často ve hře hledáme a snažíme se jej připodobnit. *„Pan profesor měl spoustu zajímavých technik na cvičení levé, tak i pravé ruky. Zmíním alespoň cvičení na rytmy, na němž hodně dbal a já na něj také nedám dopustit. Zejména v rychlých pasážích: výměny poloh a s nimi spojen nesmrtelný Ševčík op. 8. Cvičení v pomalém tempu řetízem, tzv. hygiena, je to vhodné opravdu kdekoliv a kdykoliv, někdy je velmi prospěšná i změna pozice při cvičení – posadit se, opřít se zády o skříň, což umožní uvolnění a následně novou koncentraci.“*

Základními znaky, které by pedagog podle Olgy Šroubkové měl mít a Jiří Fišer je podle ní splňuje, je rozhodně přirozená autorita, protože u neautoritativního kantora by mohlo hrozit nerespektování, především v pubescentním věku. Další výhodou je zkušenost se všemi druhy hudby - lidové, orchestrální, komorní, spolupráce se zpěváky nebo dechovými nástroji a především by profesora měla doprovázet obrovská trpělivost.

U Jiřího Fišera studovala celých třináct let, nejdříve u něj absolvovala Gymnázium Jana Nerudy s hudebním zaměřením a následně i Pražskou konzervatoř, kde v roce 2014 úspěšně absolvovala. Od října 2014 studuje na Hochschule für Musik, Theater und Medien Hannover pod vedením profesora Adama Kostekiho.

Patří mezi naše nejúspěšnější české houslistky. Je laureátkou řady českých i mezinárodních soutěží, například v roce 2017 vyhrála 1. cenu na Mezinárodní hudební soutěži Pražské jaro nebo v roce 2018 získala 2. cenu a cenu za nejlepší interpretaci soudobé čínské skladby na soutěži Shanghai Isaac Stern International Violin Competition v Číně.

Jako sólistka vystupuje s předními českými a slovenskými orchestry včetně České filharmonie, PKF – Prague Philharmonia nebo Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK.

3.2. Jan Mráček ¹²

Jan Mráček již v dětství patřil mezi nejvýraznější talent své generace. Narodil se roku 1991 do hudební rodiny uměleckého vedoucího Československého komorního orchestru Praha MgA. Jana Mráčka a MgA. Ludmily Mráčkové, členky symfonického orchestru Českého rozhlasu, která mimochodem taktéž patřila mezi žáky profesora Miloše Macháčka jako Jiří Fišer.

Jan Mráček začal hrát na housle ve čtyřech a půl letech. Nejdříve studoval osm let u paní Magdalény Mickové na Hudební škole hlavního města Prahy a ve dvanácti letech přestoupil k Jiřímu Fišerovi, u kterého absolvoval Gymnázium Jana Nerudy s hudebním zaměřením a také studium na Pražské konzervatoři. Hlavní rozdíl mezi těmito dvěma pedagogy Jan Mráček vidí především v tom, že Magdaléna Micková mu dala výborný základ jak *“obsluhovat nástroj jako takový”*, z technického hlediska, kdežto u Jiřího Fišera byl hlavní zlom v práci se samotnou hudbou a nejen čistě technicky. Největším přínosem studia u Jiřího Fišera bylo pro něj nalezení jeho vlastního pohledu na muziku. Nesnažil se žákovi vnutit jeho vlastní pohled, ale přiměl ho v sobě probudit vlastní analytické myšlení. Již od první chvíle, kdy spolu začali pracovat, vedli mezi sebou dialog. Oba k sobě mají dodnes velký respekt a rozumí si nejen hudebně, ale i lidsky. Podle mého názoru Jan Mráček zažil trošičku jiného Jiřího Fišera než my ostatní, ne až tak geniální žáci. A to nemyslím ani v nejmenším

¹² MRÁČEK, Jan, [online]. [cit. 2020-19-6]. Dostupné z: <http://www.janmracek.com/cs/bio>

hanlivě vůči nám ostatním. Je krásné, když se profesorovi naskytne příležitost se shledat se svým životním žákem, kterým Jan Mráček pro Fišera rozhodně je. Mráček nikdy neměl pocit, že je to jeho profesor, musí se vždy naučit na hodinu, jinak bude mít nepříjemnosti. Byla to opravdová radost navštěvovat jeho hodiny. Pokud se občas stalo, že nestihl danou látku nastudovat, upřímně se za to omluvil. Může to být dáno i tím, jakou má Jan Mráček povahu. Ač svého profesora respektoval a vzhlížel k němu, tak se mnohdy nebál s ním o rozdílném názoru polemizovat, v dobrém slova smyslu. Museli se navzájem o své pravdě přesvědčit.

Podle Jana Mráčka by správný pedagog neměl žákům svůj názor vnucovat, v hudbě není pravda. Hudba má několik směrů a úkolem kantora je vyvíjet potřebu vlastního myšlení studenta, ne z něj udělat kopii sebe sama. Jejich symbióza přerostla až do takových rozměrů, že mnohdy stačilo, aby se pan profesor Fišer na hodině jen nadechl nebo se na Mráčka podíval a ten ihned věděl, co mu chce sdělit.

Po studiu na Pražské konzervatoři Jan Mráček odešel studovat na dva roky k Janu Pospíchalovi do Vídně. Na otázku, jaký je největší rozdíl v pedagogickém přístupu těchto dvou profesorů, Mráček odpověděl *„Fišer, i když se zaměřuje již na zkušenější studenty než úplné začátečníky, se kterými se zabývá interpretací a hledáním jejich vlastního stylu, stále se ale musí zabírat otázkami techniky a znát podrobně metodiku učení. Jeho studenti jsou většinou ještě v tvárném stádiu, kdy jim lze například změnit lépe postavení rukou a podobně. Kdežto studium u pana profesora Jana Pospíchala bylo již zcela o muzice a můj styl se u něho vybrousil do ostřejších hran, mé studijní léta ve Vídni byly již v čistě uměleckém směru.“*

Pravidelně navštěvoval kurzy Václava Hudečka, kde si později sám vyzkoušel roli pedagoga. Zjistil, že spoustu věcí dělá automaticky. Ocitl se mnohokrát v situaci, kdy mu žák hrál na hodině nesprávně nějakou pasáž a on věděl co dělá špatně, ale netušil, jakým způsobem mu to má vysvětlit. Postupem času se naučil své umění žákům předat a tuto zkušenost brát jako velký přínos pro své samotné hudební působení. Podle jeho názoru by si tímto procesem měl projít každý interpret, aby se naučil metodám, jak analyticky vyřešit problém a neřešit ho jenom automaticky a pudově.

Vždycky na Jiřím Fišerovi obdivoval, což podle svých slov sám postrádá, jakým je dobrým metodikem. Dokáže dojít k vytyčenému cíli. Dále ho na něm fascinovala jeho neskutečná píle. Jan Mráček vzpomíná, že kdykoliv přišel na hodinu, ať to bylo včas nebo o pár minut později, Jiří Fišer byl ve třídě a vždy hrál látku, kterou měli danou hodinu cvičit se studentem. „Vždycky, když jsem otevřel dvěře, vždycky cvičil a vždycky to, co jsem měl hrát.“ Nazývá to neutuchajícím hudebním životním bojem. Až do konce života cvičit a hledat dokonalost. *„Další věc, která je na něm výjimečná, je způsob, jakým studentům vysvětluje a předává informace. Neřekne:” dej loket dolů, ukazováček více přitlač,” ale vezme například tenisák, kterým hodí do vzduchu a přirovná to ke smyku, nebo jak jede auto přes kopec a přirovná to k dané pasáži ve skladbě. Vždy to umí trefně přirovnat a tím pádem si to žák lépe představí a pochopí.“*

Jiří Fišer usínal v obavách, jestli je dostatečně dobrým profesorem pro Jana Mráčka a jestli náhodou jeho talent nezkaží. Jeho obava byla zbytečná. Sám Mráček na otázku, jestli si myslí, že by dosáhl větších úspěchů pod vedením jiného profesora, řekl, že by určitě neměl tolik kladných výsledků a slibnou kariéru jako má teď. Koneckonců jeho pedagogické dovednosti kladně hodnotil již několikrát samotný Václav Hudeček, který se s Jiřím Fišerem již několik let setkává na kurzech v Luhačovicích, kde Fišer začal v posledních letech učit.

Jan Mráček se stal nejmladším laureátem Mezinárodní soutěže Pražského Jara 2010 a mezi jeho největší úspěchy také patří vítězství v roce 2014 na Mezinárodní houslové soutěži Fritze Kreislera ve Vídni. Sólově koncertuje po celém světě a měl tu čest spolupracovat s dirigenty jako jsou Maxim Vergnerov, James Judd nebo Petr Altrichter. V roce 2016 vydal kritiky oceněnou desku s kompletním dílem Antonína Dvořáka pro švýcarské vydavatelství ONYX s ČNSO pod taktovkou Jamese Judda a s klavíristou Lukášem Klánským. V následující sezóně České filharmonie znovu usedne na první židli jako koncertní mistr.

3.3. Moje osobní zkušenost

Já pocházím z naprosto nehudební rodiny. Sice moje prababička Jenovéfa z máminy strany hrávala na housle, ale spíše jen z toho důvodu, aby "nalákala" pradědečka z

hospody domů. Vzhledem k tomu, že moji rodiče se celý život pohybovali v uměleckém prostředí, měli ve svém okolí hodně hudebníků, kteří si všimli, že mám určitý hudební talent. Doporučili mojí mamince, aby mě přihlásila na Hudební školu Hlavního města Prahy. Nejdříve jsem tam navštěvovala kroužek lidových tanečků u paní Anny Fišerové a na hudební výchovu jsem docházela k paní Anně Mašlaňové. Poté jsem se musela rozhodnout v šesti letech, který hudební nástroj si zvolím. Velmi se mi líbila harfa, ale vzhledem k tomu, že stejně jako Jiří Fišer pocházím z nemovité rodiny a tím pádem by se nám harfa domů nevešla, byly mi vybrány housle. Mojí první profesorkou se stala paní Hana Metelková, velké jméno pedagogiky, především pro ty nejmladší. Vzpomenout si na detaily z hodin už je pro mě dnes velmi těžké, protože jsem byla v dětském věku. Ve vzpomínkách si vybavuji, že mě perfektně dokázala naučit základy držení houslí, techniky a muzicírování všeobecně. Byla velmi přísná, ale všechno dělala v tom nejlepší úmyslu vůči svým studentům. Začínali u ní taková jména jako je Ivan Ženatý, Josef Špaček nebo Jakub Fišer. Když jsem splnila přijímací zkoušky na osmileté Gymnázium Jana Nerudy, které sídlilo ve stejné budově jako Hudební škola hlavního města Prahy, přešla jsem k panu profesorovi Jiřímu Fišerovi. Stejně jako Olinka jsem od první hodiny k němu cítila velký respekt, který sám Jiří Fišer vzbuzuje. Možná je to jeho řečnický talent, charisma, kdo ví. Já osobně vím, že jsem bohužel nepatřila mezi jeho nejdůslednější žáky, což ho muselo často "vytáčet do nepříčetna". Již ale v útlém věku, jsem začínala s další mojí vášní, kterou je filmařina. Z tohoto důvodu jsem mívala málo času, občas i málo motivace k tak pečlivému cvičení, které po mně bylo vyžadováno. Jsem ale za těch deset let, které jsem prožila vedle této osobnosti, nesmírně šťastná. Vyučovací hodiny jsem navštěvovala ráda, těšila se na ně. Moc jsem se těšila i na pana profesora, i když je pravda, že jsem měla občas trochu obavy. Ne z důvodu, že bych měla z pana profesora strach, ale bála jsem se, že ho zklamám. Obava ze zklamání mně kolikrát dokázal "nakoupnout" k lepším výkonům, pláči, protože ve mně uměl jako správný profesor probudit motivaci. Velmi mě ovlivnil do budoucna, poněvadž mi často říkal, *"Ať děláš cokoli, cvičíš na housle, studuješ roli, hraješ fotbal- dělej to nejlépe jak dokážeš."* Na jeho slova si často vzpomenu. Podle mého názoru, dnes bych si z jeho hodin možná odnesla více než dřív, již jsem dospěla, mnohem lépe se orientuji ve své psychice a dokáži s ní pracovat. Mnohem více si představím věci v souvislostech, což je zrovna ve cvičení velmi důležité. Dříve jsem například cvičila několik hodin. Přestože mi pan profesor stále "tloukl" do hlavy - cvič pečlivě, přítomně a buď na

sebe přísná, jako by někdy jeho slova ke mně “nedopluly.“ Jedná se ale o dobu, kdy jsem byla v pubescentním věku. U pana profesora jsem byla od svých dvanácti let až do dvaceti dvou let. V posledních ročnících na gymnáziu a na Pražské konzervatoři jsem již byla více přítomná v hodinách a mnohem důsledněji jsem “nasávala” informace, které mi dával. Dnes si na něho při cvičení mnohokrát vzpomenu. Již umím nacvičit za méně hodin více látky než dříve. Konečně malými krůčky začínám být důsledná, pečlivá a na sebe přísná. „*Učitel může svého žáka naučit jenom tolik, kolik mu žák dovolí.*” Tuto větu měla ve své třídě vystavenou nad klavírem moje první profesorka Hana Metelková. Myslím, že pan profesor Jiří Fišer vás možná může naučit dokonce ještě o něco více, než mu dovolíte, protože on se nevzdává a učení ho celý život nesmírně naplňuje.

Závěr

Zvolené téma Jiří Fišer - houslista a pedagog se nakonec ukázalo jako velmi příjemné a přínosné. Zpočátku jsem měla obavy, že nebude dostatek materiálu ke zpracování práce, ale propojení se základy pedagogiky bylo velmi nápomocné. Se zájmem jsem si přečetla velmi zajímavou knížku Milana Holase-Hudební pedagogika, která je plná zajímavých myšlenek. Získala jsem mnoho nových informací.

Setkání s panem profesorem po několika letech bylo krásné a pro mě osobně velmi nostalgické. Dokonce jsem měla tu čest se znovu potkat s jeho ženou - paní Annou Fišerovou, která mě jako malou holčičku učila lidové tance. Mohla jsem se pana profesora zeptat na otázky, na které během mého studia nebyl čas. Je možné, že jsem na ně tehdy neměla dostatečnou odvahu. Slyšet o jeho mládí o jeho technice učení, o tom, jak je upřímně se svým životem spokojen a je za něho vděčný, bylo pro mě velmi obohacující.

Také jsem se sešla s mými bývalými spolužáky s Olinkou Šroubkovou a s Janem Mráčkem, se kterými jsem se take dlouhá léta neviděla. Díky mojí bakalářské práci jsem měla tu možnost si s nimi popovídat nejen o našem panu profesorovi Jiřím Fišerovi, ale i o jejich dosavadním životě. Prostřednictvím rozhovorů s mými bývalými spolužáky jsem se utvrdila v tom, že Jiří Fišer opravdu patří mezi naše nejvýznamnější pedagogy. Svě řemeslo opravdu upřímně miluje.

Seznam použitých pramenů

1. Literatura

HOLAS, Milan: Hudební pedagogika, HAMU, Praha, 2004

2. Internetové zdroje

PEDAGOGIUM, [online]. [cit. 2020-18-6]. Dostupné z:

<http://epedagog.upol.cz/eped1.2003/mimo/clanek07.htm>

Český hudební slovník, [online]. [cit. 2020-15-5], [cit. 2020-4-6]. Dostupné z:

<https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/>

MACHÁČEK, Miloš, [online]. [cit. 2020-30-5]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2305

MORAVEC, Antonín, [online]. [cit. 2020-30-5]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6455

VLACHOVÁ, Dana, [online]. [cit. 2020-2-6]. Dostupné z:

<https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/josef-vlach-hlavne-hrejte-s-chuti.html>

VLACH, Josef, [online]. [cit. 2020-2-6]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6091

ŠEVČÍK, Otakar, [online]. [cit. 2020-21-6]. Dostupné z:

<https://sevcikacademy.cz/otakar-sevcik>

FOLTÝN, Jaroslav, [online]. [cit. 2020-23-6]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6063

FIŠER, Jan, před MenARTem: Dobrý pedagog je inspirátor, psycholog i autorita, [online]. [cit. 2020-18-6]. Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/jan-fiser-pred-menartem-dobry-pedagog-je-inspirator-psycholog-i-autorita.html>

DOLEŽAL QUARTET, [online]. [cit. 2020-22-6].

<http://epedagog.upol.cz/eped1.2003/mimo/clanek07.htm>

Dostupné z: <https://www.dolezalquartet.com/>

FIŠER, Jiří, [online]. [cit. 2020-18-5]. Dostupné z:

<https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095218055-terra-musica/216542151000007/obsah/496372-jiri-fiser>

<https://plzen.rozhlas.cz/jubilanti-frantisek-hydrak-a-jiri-fiser-6739780>

ZAYKOV, Filip, [online]. [cit. 2020-20-6]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/seznamte-se-filip-zaykov/>

MRÁČEK, Jan, [online]. [cit. 2020-19-6]. Dostupné z:

<http://www.janmracek.com/cs/bio>

ŠROUBKOVÁ, Olga, [online]. [cit. 2020-18-6]. Dostupné z:

<https://www.ceskafilharmonie.cz/o-nas/orchestr/clenove-orchestru/olga-sroubkova/>

<https://operaplus.cz/seznamte-se-olga-sroubkova/>

3. Osobní rozhovry

S Jiřím Fišerem

S Olgou Šroubkovou

S Janem Mráčkem